

Seminární práce:

Hollywoodský buddhismus

Kurz:

Hollywoodský buddhismus- jaro 2008

Zpracoval:

Alena Tůmová
učo: 217262

Hollywoodský Buddhismus- je jiný než „normální“ asijský buddhismus? Poznali by se v něm lidé, kteří toto náboženství skutečně žijí? A poznali bychom my „západáci“ buddhismus žitý na Východě?

Když jsem přemýšlela, nakolik je Hollywoodský buddhismus jiný, zadala jsem ve svém okolí anonymní krátký otazníček s následujícími osmi jednoduchými otázkami:

1. Současný dalajlama je kolikátý v řadě?

- a) desátý
- b) čtrnáctý
- c) patnáctý

2. Dalajlama žije v exilu:

- a) v Číně
- b) v USA
- c) v Indii

3. Lama je:

- a) druh ovce
- b) buddhistický náboženský učitel
- c) stav mysli

4. Existují v buddhismu mniši i mnišky?

ANO – NE (nehodící se škrtně)

5. Zaškrtněte, které níže uvedené filmy jste viděli:

- a) Sedm let v Tibetu
- b) Ztracený obzor
- c) Malý Buddha
- d) Kundun

6. Jsou v Tibetu šamani?

ANO – NE (nehodící se škrtně)

7. Lhasa je:

- a) hlavní město Tibetu
- b) plemeno koček
- c) tradiční tibetská pokrývka hlavy

8. Lobsang Rampa je:

- a) druh zeleného čaje
- b) spisovatel
- c) občanské jméno Dalajlamy

Nešlo o sociologický průzkum, pouze jsem se chtěla podívat, kolik toho laická veřejnost ví. U první otázky byla patrná jistá váhavost mezi oběma vyššími číslovkami- 60% se trefilo. Jistota panovala v tom, že Dalajlama nežije v Číně. Ovšem dva lidé z třiceti se domnívalo, že žije v USA. Všichni věděli, kdo je lama. 87% si myslela, že v buddhismu se ženy nestávají

mniškami (zatímco chlapeč povinně na nějaký čas). Všichni viděli *Sedm let v Tibetu* a nikdo Ztracený obzor (uvedení v televizi a blondatý Brad Pitt asi udělali své). Dost lidí vidělo Malého Buddha i Kunduna a leckdo přidal i komedii Zázračné dítě s Eddiem Murphym. Že buddhismus není jediné náboženství Tibetu a vedle něj existují i jiná si tiplo (nebo vědělo) pět lidí. Lhasu jako hlavní město identifikovalo 100% dotázaných, naopak Lobsang Rampu asi nikdo nezná, protože 95% lidí uvedlo, že je to občanské jméno Dalajlamy (který se „civilně“ jmenuje Tenzin Gyats).

Co z toho plyne? Lidé sledují více filmů, než čtou knih. Lobsang Rampu prakticky nikdo nezná. Naštěstí. Mám doma většinu jeho knih již od puberty, ale nedočetla jsem ani Třetí oko. Přišlo mi to neskutečné. Proto nebylo ani překvapením, že Cyril Henry Hoskin (1910 - 1981) alias Lobsang Rampa místo ve Lhasě prožil své dětství v Plymptonu v Anglii. V Tibetu nikdy nebyl, tibetsky neuměl. Přesto úspěšně balamutí spoustu lidí. Asi jako Karel May a jeho Vinnetou - vysněný svět, který ale přitáhl mnoho mladých k zájmu o indiánky, lesní moudrost nebo tramping. Podobně fungují knihy Lobsanga Rampy.

Lidé mají tedy představu o buddhismu hlavně z filmů a ty jsou o tibetském buddhismu. To je ten „pravý“ a „původní“. Tibeťané jsou v představách lidí na Západě prakticky národem mnichů, zemí klášterů a málokdo si umí představit běžný život. Že zde například funguje polyandrie (tj. mnohomužství) je pak velkým překvapením. Nemluvě o méně „pikantním“ faktu, že zde existuje i starší přírodní náboženství bön. Běžný život zůstal v Tibetu, na Západ odešla duchovní elita, a ta nám zprostředkovává pohled na tibetský buddhismus. A jaký ten obraz je? Vidíme meditujiícího mnicha v oranžovém roucho s bílou šálou k obdarování, mírumilovného a tichého. Výbuch násilí mnichů v souvislosti s protesty proti čínské nadvládě kolem konání olympijských her byl proto velmi překvapující. Zažitý obrázek se ale nezměnil. Tibet je stále vnímán i jakási tajemná země- přestože tento pohled byl nejsilnější do poloviny 20. století. O Tibet se zajímala například zakladatelka teosofické společnosti Helena Petrovna Blavatská (1831–1891). Podobně jako L.Rampa sama v Tibetu nikdy nebyla- ovšem tvrdila, že tam strávila sedm let a nechala se inspirovat místními duchovními vůdci. O Tibet se zajímali také nacisté, kteří zde hledali jak kultovní předměty, tak vstupy do podzemní říše Agarthy. V roce 1934 vyšel román Jamese Hiltona Ztracený obzor, který definitivně započal éru romantických představ o Tibetu. Tyto představy ztělesňuje Šangri-la, mystické údolí právě z tohoto románu. Šanci-la Druhým takovým pohádkovým místem je město Šambala.

Tibet těsně před čínskou invazí zobrazuje film režiséra Jean-Jacque Annauda *Sedm let v Tibetu*. Rakouský horolezec Heinrich Hamer uprchne do Tibetu z britského zajateckého tábora a seznámí se s mladým dalajlamou. Jeho znalosti a schopnosti vynikají vedle civilizací nedotčených, prostých, ale laskavých mnichů. V divákovi je tak posilována představa Tibetu jako jakéhosi skanzenu uprostřed 20. a 21. století. SS minulost Heinricha Hamera je málo známou skvrnkou na štítu filmového hrdiny a Bradu Pittovi by to snad ani nikdo nevěřil....

Je „Hollywoodský buddhismus“ vynálezem Hollywoodu? Dalajlama z exilu vede kampaň za kulturní samostatnost a záchranu Tibetu. Hollywood je mu v tom velkou pomocí (např. studia Disney a TriStar) - nejen výpravnými filmy, které jsme měli možnost vidět i v rámci jarního semestru. Velký vliv má osobní příklad celebrit: herců (Steven Segal, Richard Gere, Uma Thurman), režisérů (Oliver Stone, Martin Scorsese), zpěváků (Michael Stipe). Obraz buddhismu skrze filmový průmysl je možná pokřivený- nikdo z jeho představitelů ovšem neprotestuje. Celé je to součástí protitibetské kampaně, otázkou veřejného mínění. V době, kdy

se rozpadl Sovětský svaz, mnozí doufali, že Čínu čeká podobný kolaps a poměry v provinciích se uvolní. Nestalo se. Západní romantismus spojený s Tibetem a exilové hledání podpory se propojilo a vznikají filmy s jasným poselstvím.

Tibeťané jsou ti dobří, Číňané jsou ti zlí (a teď chtějí dělat olympiádu?) Kde jsou lidská práva? Tento černobílý přístup je nejvíce vidět ve filmu Martina Scorseseho *Kundun*, který sleduje život současného 14. dalajlamy od dětství po útěk do indického exilu. Scénář je zpracovaný na základě dalajlamovy autobiografie *Svoboda v exilu*. Příští rok to bude 50 let od neúspěšného protičínského povstání v Tibetu, 50 let dalajlamova indického exilu. Co se za tu dobu v Tibetu změnilo? Je snad méně čínskou provincií? OSN přijala tři potibetské rezoluce, politické špičky mu neustále vyslovují podporu- proti obří roli Číny v ekonomice světa ale nemůže jít nikdo, resp. nikdo se neodváží. Zkusila to Angela Merkelová za Německo a výsledkem bylo ochlazení vztahů- zato více zakázek pro Francii. Paříž udělila dalajlamovi čestné občanství, Nicolas Sarkozy odmítl účast na zahajovacím ceremoniálu olympijských her- lze tedy očekávat, že Čína dá Francii pocítit, že tudy tedy ne! Nějaký „morální tlak“ na Čínu v souvislosti s konáním her zatím nepřinesl žádný efekt. Dalajlama zůstává světovou celebritou bez reálného vlivu ve své zemi- v našich podmínkách připomeňme jeho návštěvu na Forum 2000 z iniciativy Václava Havla. Tibetská vlajka tradičně každý rok zavlaže na žižkovské radnici, letos ji vyvěsili i Zelení z Parlamentu. Ale nic to nemění na situaci v Tibetu.

Pokud (!) čínská asimilační politika zvítězí, současný dalajlama je skutečně tím posledním a v přísně sekulární Číně bude buddhismus „vyhuben“...zůstanou nám filmy jako obraz toho, jaký jsme chtěli Tibet mít my na Západě. Pro filmové tvůrce hovoří fakt, že od 80. a zejména 90. let se snaží o větší věrnost zachycených reálií. Nádherná krajina je vizuálně přitažlivá, taktéž barevná a ikonograficky bohatá kultura. Co ještě nás na hollywoodském buddhismu divácky láká?

Buddhismus prezentuje hodnoty a společnost, jakou bychom jí chtěli mít- nenásilí, duchovní čistota, soucit, pomoc, altruismus...nezabiješ, nepokradeš. Obdivuje na buddhismu hodnoty, které poněkud vyčpěly v křesťanské morálce Západu. Buddhismus je pak často vykládán jako očištěné křesťanství. A to (zadruhé) bez církevní organizace. Žádné zkažené kněžstvo a vykradené pokladničky. Tradiční církevní organizace Západu ztrácejí kredibilitu, daleko volněji organizovaný a individualizovaný buddhismus sílí. Navíc se obě varianty nevylučují. Meditace i modlitba mohou být vedle sebe, protože buddhismus je spíše chápán jako filosofie, životní postoj a to (zatřetí) životní postoj lidí intelektuálně na výši. Být buddhistou se prostě nosí.

Jaké tedy jsou filmy hollywoodského buddhismu? Moje maminka by řekla: „je to jenom film“. Jako etnografický materiál jsou nepoužitelné (tyto ambice ovšem ani nemají). Jako nástroje tlaku politického, morálního...jakéhokoli směrem k Číně se ukázaly málo účinné. Formují zato vydatně veřejné mínění a obraz buddhismu v očích běžného člověka směrem, který je více vzdálen žité realitě v Asii, zato je blíže k chápání člověka Západní kultury.